

**Sprawozdanie z realizacji w 2021 r.
„Programu przeciwdziałania i wychodzenia z bezdomności
w mieście Częstochowie do roku 2030”**

Program przeciwdziałania i wychodzenia z bezdomności w mieście Częstochowie do roku 2030 został przyjęty Uchwałą Nr 747.LIII.2021 Rady Miasta Częstochowy z dnia 16 grudnia 2021 r. Dokument ten został opracowany na podstawie art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, które nakładają między innymi obowiązek opracowania i realizacji programów pomocy społecznej, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnie ryzyka.

Idea Programu Przeciwdziałania i Wychodzenia z Bezdomności w Mieście Częstochowie do roku 2030 opiera się na kompleksowej strategii oddziaływań wielu podmiotów, ukierunkowanych na zapobieganie, łagodzenie i niwelowanie zjawiska bezdomności. Zadanie zakładające udzielanie schronienia oraz zapewnienie posiłku i niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym na terenie miasta Częstochowy realizowane jest przez jednostki samorządowe we współpracy z organizacjami pozarządowymi: fundacjami, stowarzyszeniami, organizacjami kościelnymi oraz instytucjami i organami państwowymi, np. z służbą zdrowia, sądownictwem, oświatą i służbami mundurowymi. Program obejmuje działania profilaktyczne, edukacyjne, osłonowe i aktywizujące skierowane do osób zagrożonych bezdomnością i znajdujące się w kryzysie bezdomności. Mają one na celu zapobieganie bezdomności i reintegrację osób bezdomnych poprzez wyrównywanie szans życiowych, stałe monitorowanie problemu, aktywizację zawodową osób bezdomnych oraz świadczenie niezbędnej pomocy umożliwiającej powrót do aktywnego i samodzielnego życia.

Cel główny

Celem głównym Programu Przeciwdziałania i Wychodzenia z Bezdomności w mieście Częstochowie do roku 2030 jest zapobieganie negatywnym skutkom zjawiska bezdomności poprzez wspieranie oraz inicjowanie działań profilaktycznych i osłonowych.

Cele operacyjne

- Profilaktyka bezdomności.
- Działalność osłonowa i aktywizująca na rzecz osób bezdomnych.
- Zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego.

W 2021 r., w ramach realizacji Programu przeciwdziałania i wychodzenia z bezdomności w Mieście Częstochowie do roku 2030 r., podejmowano między innymi działania mające na celu zabezpieczenie miejsc w schroniskach dla osób bezdomnych oraz w Ogrzewalnię Miejskiej. W analizowanym roku Gmina Miasto Częstochowa posiadała zabezpieczonych 230 miejsc w schroniskach dla osób bezdomnych oraz 35 miejsc w Ogrzewalni Miejskiej na podstawie umów zawartych z organizacjami pozarządowymi – Fundacją Chrześcijańską „Adullam”, Stowarzyszeniem Wzajemnej Pomocy „Agape” oraz Caritas Archidiecezji Częstochowskiej.

Z zakresu bezdomności realizowanych było 6 zadań w placówkach stacjonarnych tj.:

- Schronisko dla Osób w Kryzysie Bezdomności, Częstochowa ul. Legionów 50a (udzielenie całodobowego schronienia wraz z jednym gorącym posiłkiem – zabezpieczonych 50 miejsc),
- Schronisko dla Bezdomnych nr 1 w Lubojence, ul. Prosta 99a/Schronisko dla Bezdomnych w Marianne Rędzińskiej, ul. Srebrna 25 (udzielenie całodobowego schronienia wraz z 1 gorącym posiłkiem – zabezpieczonych 80 miejsc),
- Schronisko dla Bezdomnych nr 2 z usługami opiekuńczymi w Lubojence, ul. Prosta 99b (udzielenie całodobowego schronienia wraz z całodziennym wyżywieniem – zabezpieczonych 40 miejsc; z uwagi

na zwiększenie w roku 2021 potrzeb w zakresie zapewnienia schronienia dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi dnia 8 listopada 2021 r. podpisana została umowa na realizację schronienia z usługami opiekuńczymi dla 48 osób),

- Schronisko dla Bezdomnych im. Św. Brata Alberta w Częstochowie, ul. Krakowska 80/2 (udzielenie całodobowego schronienia wraz z 1 gorącym posiłkiem – zabezpieczonych 35 miejsc),

- Schronisko dla kobiet „Oaza” w Częstochowie, ul. ks. Stanisława Staszica 5 (udzielenie całodobowego schronienia wraz z 1 gorącym posiłkiem – zabezpieczonych 25 miejsc) oraz 1 placówka niskoprogowa:

- Ogrzewalnia Miejska, Częstochowa, ul. gen. Władysława Sikorskiego 78a prowadzona przez Samorządowy Zakład Budżetowy (działa całorocznie i zapewnia miejsce w ciepłym pomieszczeniu, dostęp do bieżącej wody, toalety, ciepłych napojów i udostępnia podstawowe środki higieniczne – zabezpieczonych 35 miejsc).

Na terenie miasta Częstochowy funkcjonują podmioty świadczące pomoc i wsparcie dla osób zagrożonych bezdomnością oraz pozostających w kryzysie bezdomności, będące realizatorami Programu.

Należą do nich między innymi:

- Fundacja Św. Barnaby w Częstochowie, ul. Ogrodowa 30, która w ramach podejmowanych działań osłonowych udziela wsparcia w zakresie motywacji do podjęcia leczenia terapii uzależnień, świadczy pomoc w załatwianiu spraw urzędowych. Ponadto w Centrum Wsparcia Dziennego funkcjonującego przy Fundacji osoby bezdomne mogą skorzystać z węzła sanitarnego, a także mają możliwość ogrzania się i wypicia ciepłego napoju w okresie zimowym.
- Ośrodek Pomocy Osobom z Problemami Alkoholowymi w Częstochowie, ul. gen. Władysława Sikorskiego 78/80 – który w ramach swojej działalności wspiera m.in. osoby pozostające w kryzysie bezdomności; placówka zapewnia czasowy pobyt osobom znajdującym w stanie nietrzeźwości, wymagającym wsparcia psychologiczno-pedagogicznego, podejmuje działania edukacyjno-interwencyjne w stosunku do osób z problemami alkoholowymi oraz realizuje, m.in. na rzecz osób bezdomnych, szereg działań profilaktycznych (motywowanie osób bezdomnych z problemami alkoholowymi do podjęcia terapii odwykowej w specjalistycznych placówkach, informowanie osób bezdomnych opuszczających Ośrodek o szkodliwości nadużywania alkoholu oraz możliwości podjęcia leczenia odwykowego) i osłonowych (opieka nad osobami bezdomnymi w stanie nietrzeźwości przebywającymi w Ośrodku). W 2021 r. Ośrodek Pomocy Osobom z Problemami Alkoholowymi udzielił 12 osobom bezdomnym konsultacji psychologiczno-pedagogicznych, w ramach których motywowano ww. osoby do podjęcia terapii odwykowej. Ponadto w 2021 r. liczba pobyków osób bezdomnych wynosiła 574.
- Spółdzielnia Socjalna „Jasne, że dom i wnętrze” w Częstochowie, ul. Stawowa 18 – która w ramach swojej działalności w 2021 r. współpracowała z organizacjami pozarządowymi w ramach Partnerstwa Lokalnego „Stare Miasto -nowe życie”, współpracowała również z innymi spółdzielniami z terenu miasta Częstochowy a także z Powiatowym Urzędem Pracy i zatrudniała osoby zagrożone bezdomnością w ramach klauzul społecznych. Osoby zatrudnione w Spółdzielni brały udział w warsztatach budowlanych, szkoleniach komputerowych, nauki jazdy kat. B, nauki czytania dokumentacji technicznych. Ponadto w ramach wolontariatu realizowane były prace na rzecz mieszkańców Częstochowy w celu aktywizacji społecznej oraz kształtowania odpowiednich postaw. W 2021 r. Spółdzielnia zatrudniała 7 osób zagrożonych bezdomnością.
- Samorządowy Zakład Budżetowy Centrum Integracji Społecznej w Częstochowie, ul. Legionów 50;
- Centrum Integracji Społecznej przy Fundacji Integracji Społecznej Feniks w Częstochowie, ul. Legionów 21;
- Powiatowo-Miejskie Centrum Integracji Społecznej „Jozue” w Częstochowie, ul. Józefa Gaczkowskiego 15a;
- Centrum Integracji Społecznej przy Stowarzyszeniu Pomocy Potrzebującym „Podaj Dalej”

w Częstochowie, ul. Złota 47;

Centra integracji społecznej zajmują się reintegracją społeczną i zawodową osób wykluczonych społecznie, które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Częstochowie współpracował z centrami integracji społecznej i w 2021 r. skierował 84 osoby bezdomne do uczestnictwa i realizacji indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego. Prowadzona wobec osób bezdomnych praca socjalna miała na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu tej grupy osób, ich degradacji biologicznej i społecznej oraz dążenie do usamodzielnienia głównie poprzez aktywizację zawodową i integrację osób bezdomnych ze społeczeństwem.

W 2021 r. pracą socjalną zostało objętych 680 osób bezdomnych. Podejmowane działania polegały między innymi na: udzieleniu wsparcia w postaci schronienia w placówkach dla osób bezdomnych, pomocy finansowej oraz rzeczowej a także kierowaniu do pobytu w mieszkaniu chronionym. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Częstochowie dysponuje dwoma mieszkaniami chronionymi przeznaczonymi dla osób bezdomnych, które mieszczą się w Częstochowie przy ul. Feliksa Nowowiejskiego 14 m. 77 (w 2021 r. z tej formy pomocy skorzystały 2 osoby bezdomne) oraz Bolesława Limanowskiego 106/110 m. 12 (w 2021 r. z tej formy pomocy skorzystały 2 osoby bezdomne)

Poniżej tabela zawiera szczegółowe dane na temat form pomocy udzielonych osobom bezdomnym w 2021 r.

Tabela nr 1 – Pomoc udzielona osobom bezdomnym w 2021 r.

Rodzaj udzielonej pomocy	Liczba osób	Liczba decyzji	Wydatki (w zł)
Schronienie	359	820	3 550 469,00 zł
Zasiłek celowy w tym na: odzież i obuwie, pokrycie kosztów wyrobienia dokumentów tożsamości, zasiłek na bilety, na realizację bieżących potrzeb	131	310	67 491,76 zł
Zasiłek celowy – paczki ze środkami czystości i higieny osobistej	75	101	1 625,28 zł
Sprawienie pogrzebu	16	-	52 461,00 zł
Zasiłek okresowy	188	373	168 975,51 zł
Program "Posiłek w szkole i w domu"	132	228	52 264,38 zł
Program :Posiłek w szkole i w domu" - posiłek w jadłodajni	149	277	-
Zasiłek stały	225	109	1 291 113,09 zł

W ramach działań osłonowych i aktywizujących na rzecz osób bezdomnych podejmowane były następujące działania:

- współpraca z jednostkami systemu ochrony zdrowia tj. potwierdzenia prawa do świadczeń opieki zdrowotnej (liczba osób – 258; liczba decyzji – 429),
- kierowanie do domów pomocy społecznej osób bezdomnych wymagających stałej, całodobowej opieki ze względu na wiek lub stan zdrowia; (liczba osób – 12),
- zapobieganie degradacji psychofizycznej osób bezdomnych dotkniętych problemem uzależnień poprzez motywowanie ich do podjęcia leczenia odwykowego (liczba osób – 249),

- motywowanie osób bezdomnych niepełnosprawnych i przewlekle chorych do korzystania ze świadczeń udzielanych przez placówki ochrony zdrowia (liczba osób - 620);
- monitorowanie na terenie miasta miejsc, w których przebywają osoby bezdomne (liczba osób - 528);
- rozwożenie gorących posiłków osobom bezdomnym przebywającym w miejscach niemieszkalnych w okresie zimowym w przypadku wystąpienia bardzo niskich temperatur – (liczba wyjazdów – 13, liczba posiłków – 533).

Ponadto podpisano 372 kontrakty socjalne ustalających realizację zadań oraz bieżący monitoring osoby znajdującej się w kryzysie bezdomności. W ramach funkcjonującego w Częstochowie „Partnerstwa Lokalnego na rzecz przeciwdziałania bezdomności na terenie Gminy Miasta Częstochowy” w 2021 r. podejmowane były, na podstawie Procedur postępowania z osobami bezdomnymi przebywającymi na terenie miasta Częstochowy, dziania osłonowe mające na celu ochronę zdrowia i życia w czasie pandemii. Prowadzony był jednocześnie stały monitoring miejsc niemieszkalnych na terenie miasta Częstochowy oraz streetworking. Należy dodać, że w 2021 rok z uwagi na trwającą pandemię nie odbyło się ogólnopolskie badanie liczby osób bezdomnych.

W 2021 roku działalność kontynuowało Centrum Aktywności Obywatelskiej, zlokalizowane przy ul. Krakowskiej 34. Do najważniejszych zadań Centrum można zaliczyć między innymi: prowadzenie ośrodka wsparcia z miejscami całodobowego, okresowego pobytu dla mieszkańców miasta Częstochowy, prowadzenie punktu zbierania odzieży oraz sprzętów gospodarstwa domowego a następnie przekazywanie najbardziej potrzebującym mieszkańcom Częstochowy, prowadzenie Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego udzielającego wsparcia osobom zagrożonym ubóstwem, bezdomnością oraz prowadzenie Punktu Konsultacyjno – Wspierającego dla osób dotkniętych uzależnieniem oraz przemocą.

W 2021 r. zadania bezpośrednio lub pośrednio związane z osobami bezdomnymi, realizowała również Straż Miejska w Częstochowie, bardzo często podejmując interwencje wobec osób bezdomnych oraz nietrzeźwych. Mając na względzie zdrowie i życie tych osób strażnicy w okresie zwłaszcza jesienno-zimowym obejmują szczególnym nadzorem miejsca pobytu osób bezdomnych przebywających w miejscach szczególnie narażonych na niskie temperatury. W 2021 roku dyżurny Straży Miejskiej otrzymał od mieszkańców 1 245 zgłoszeń dotyczących osób bezdomnych, strażnicy dokonali 4 846 kontroli miejsc przebywania osób bezdomnych, 45 osób bezdomnych przekazano Pogotowiu Ratunkowemu, 240 osób bezdomnych umieszczono w Ośrodku Pomocy Osobom z Problemami Alkoholowymi w Częstochowie. Ponadto Straż Miejska:

- na bieżąco monitorowała miejsca, w których przebywały osoby bezdomne i podejmowała działania interwencyjne w stosunku do osób bezdomnych przebywających m.in. na dworcach, klatkach schodowych i innych miejscach nienadających się do zamieszkania, w których przebywanie groziło utratą zdrowia, czy nawet życia;
- przekazywała informacje o osobach bezdomnych przebywających w miejscach nienadających się do zamieszkania do wiadomości MOPS;
- współpracowała z pracownikami socjalnymi MOPS, streetworkerami oraz z organizacjami np. Fundacją Chrześcijańską „Adullam”, Stowarzyszeniem Wzajemnej Pomocy „Agape”;
- przewoziła osoby bezdomne do Ogrzewalni Miejskiej, Ośrodka Pomocy Osobom z Problemami Alkoholowymi oraz schronisk;
- w okresie jesienno-zimowym w przypadku wystąpienia niskich temperatur, rozwoziła ciepłe posiłki osobom bezdomnym przebywającym w miejscach niemieszkalnych;
- reagowała na wszelkie sygnały mieszkańców zgłaszających interwencje dotyczące osób bezdomnych;
- rozdawanie środków ochronnych zabezpieczających przeciw COVID-19.

W 2021 r., w ramach realizacji "Programu przeciwdziałania i wychodzenia z bezdomności w mieście Częstochowie do roku 2030", realizowano również projekty na rzecz osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością.

Projekty prewencyjne, interwencyjne, profilaktyczne

Nazwa projektu: Reintegracja społeczna i zawodowa osób bezdomnych oraz zagrożonych bezdomnością

Działania podjęte w 2021 r.:

- uczestnictwo w zajęciach Centrum Integracji Społecznej;
- uczestnictwo w warsztatach (remontowy i aranżacji wnętrz, poligraficzno – graficzny, mobilnych usług sprzątających);
- korzystanie z dostępnego poradnictwa specjalistycznego, w tym prawnego;
- uczestnictwo w zajęciach z psychologiem, psychiatrą, doradcą zawodowym;
- pomoc poprzez zaangażowanie w działalność Ogrzewalni Miejskiej.

Projekty osłonowe, zapobiegające degradacji społecznej osób zagrożonych bezdomnością

Nazwa projektu: Zapewnienie schronienia osobom bezdomnym

Działania podjęte w 2021 r.:

- zlecenie zadań z zakresu bezdomności organizacjom pozarządowym;
- kierowanie osób bezdomnych do placówek zapewniających schronienie.

Nazwa projektu: Zapobieganie degradacji psychofizycznej osób bezdomnych przebywających w miejscach niemieszkalnych

Działania podjęte w 2021 r.:

- monitoring miejsc niemieszkalnych, w których mogą przebywać osoby bezdomne;
- aktualizacja mapy miejsc niemieszkalnych;
- rozwożenie gorących posiłków w okresie wystąpienia niskich temperatur;

Nazwa projektu: Zapewnienie dostępu do świadczeń medycznych i leczenia

Działania podjęte w 2021 r.:

- wydawanie decyzji potwierdzających prawo do świadczeń opieki zdrowotnej;
- umieszczanie osób bezdomnych w domach pomocy społecznej, zakładach opiekuńczo – leczniczych;

Projekty wychodzenia z bezdomności

Nazwa projektu: Proces wychodzenia z bezdomności

Działania podjęte w 2021 r.:

- realizacja indywidualnego programu wychodzenia z bezdomności przez osoby bezdomne.

Nazwa projektu: Aktywizacja osób bezdomnych przebywających w placówkach

Działania podjęte w 2021 r.:

- motywowanie do aktywizacji zawodowej poprzez uczestnictwo w zajęciach Centrum Integracji Społecznej oraz poszukiwaniu pracy na wolnym rynku;
- motywowanie do aktywizacji społecznej w formie wolontariatu na rzecz społeczności lokalnej;
- motywowanie do podjęcia leczenia odwykowego;
- motywowanie do odbudowywania więzi rodzinnych, powrotu do rodziny;
- podnoszenie wiedzy z zakresu gospodarowania własnym budżetem.

Nazwa projektu: "Pokonać bezdomność" – Program pomocy osobom bezdomnym

Działania podjęte w 2021 r.

- pomoc w otrzymaniu lokalu z zasobów Miasta Gminy Częstochowa a także w wynajęciu mieszkania

- na wolnym rynku;
- działania zmierzające do utrzymania stabilnego stanu zdrowia tj. umawianie wizyt u lekarzy specjalistów, monitorowanie stosowania się do zaleceń lekarza, prowadzenie konsultacji i warsztatów z terapii uzależnień;
- motywowanie do odbudowywania relacji rodzinnych;
- udział w warsztatach zwiększających umiejętności społeczne;
- zachęcanie do udziału w pracach społecznie - użytecznych oraz wolontariatu;
- motywowanie do podjęcia aktywizacji zawodowej poprzez podjęcie zatrudnienia.

Nazwa projektu: Wzmocnienie samodzielności osób bezdomnych

Działania podjęte w 2021 r.:

- pomoc w poszukiwaniu pracy;
- pomoc w wyrabianiu dokumentów;
- zachęcanie do odnawiania i podtrzymywania kontaktów z rodziną;
- pomoc socjalna, prawna, psychologiczno – terapeutyczna.

Nawa projektu: Reintegracja społeczna i zawodowa osób bezdomnych

Działania podjęte w 2021 r.:

- uczestnictwo w zajęciach Centrum Integracji Społecznej;
- udział w warsztatach i zajęciach podnoszących wiedzę, umiejętności, uczących zaradności i samodzielności życiowej;

Nazwa projektu: Mieszkanie chronione/treningowe/wspierane jako forma wychodzenia z bezdomnością

Działania podjęte w 2021 r.:

- prowadzenie pracy socjalnej i działań wspierająco-aktywizacyjnych z osobami zamieszkałymi w mieszkaniach chronionych;
- prowadzeniu nadzoru nad osobami zamieszkałymi w mieszkaniach;
- edukacja osób bezdomnych w zakresie umiejętności samodzielnego funkcjonowania.

Poniżej tabela przedstawia wartość wskaźniki osiągniętego w 2021 r. oraz wartość docelową w ostatnim roku realizacji tj. 2030.

Tabela nr 2 – Wskaźniki monitoringowe do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych zadań

Wskaźniki monitoringowe	Wartość wskaźnika w 2021 r.	Wartość docelowa w 2030 r.
Cel operacyjny 1.: Profilaktyka bezdomności		
liczba osób, z którymi podpisano kontrakty socjalne dotyczące spłaty zadłużeń czynszowych	0	10
liczba osób, z którymi zostały podpisane porozumienia w sprawie spłaty zadłużenia czynszowego:		
– jednostronne oświadczenie woli dotyczące zgody na rozłożenie zaległości na raty (w szt.)	128	160
– praca za czynsz (liczba osób)	40	
liczba osób zatrudnionych w centrach integracji społecznej	36	70

liczba osób zatrudnionych w ramach prac społecznie użytecznych	0	2
liczba oddanych do użytku lokali socjalnych i mieszkań chronionych	9	4
Cel operacyjny 2.:Działalność osłonowa i aktywizująca na rzecz osób bezdomnych		
liczba funkcjonujących placówek dla osób bezdomnych	6	6
liczba miejsc w placówkach dla osób bezdomnych	230	240
wysokość dotacji przekazanej na prowadzenie placówek dla osób bezdomnych	3 550 469,00 zł	3 500 000,00 zł
liczba osób, którym udzielono pomocy w postaci schronienia	359	400
wysokość wydatków na udzieloną pomoc finansową i rzeczową	1 581 470,02 zł	5 200 000,00 zł
liczba osób bezdomnych, którym udzielono pomocy w postaci pieniężnej i niepieniężnej (zasiłki stałe, zasiłki celowe, zasiłki okresowe, paczki ze środkami czystości, posiłki w jadłodajniach, potwierdzenie prawa do świadczeń opieki zdrowotnej)	1 158	2 000
liczba osób bezdomnych umieszczonych w domach pomocy społecznej i zakładach opiekuńczo-leczniczych	12	18
liczba osób bezdomnych skierowanych na leczenie odwykowe	65	25
Cel operacyjny 3.: Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób bezdomnych		
liczba osób bezdomnych, które skorzystały z pobytu w ośrodkach readaptacyjnych	0	2
liczba osób biorących udział w programach i projektach skierowanych do osób bezdomnych	680	820
Cel operacyjny 4.: Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji służb realizujących działania z zakresu przeciwdziałania bezdomności i wspierania osób bezdomnych		
liczba uczestników szkoleń z zakresu przeciwdziałania bezdomności i wspierania osób bezdomnych	53	61

Specjalista
Iłona Szyż

Kierownik
Sekcji ds. Przeciwdziałania
Bezdomności
Agnieszka Kowal-Smugowska

Dyrektor
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Częstochowie
Małgorzata Mruszczyk

